

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. การบริหาร

1.1 ความหมายของการบริหาร

1.2 ความสำคัญของการบริหาร

2. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.1 ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.2 ความสำคัญและความจำเป็นของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.3 วัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.4 บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

2.5 กระบวนการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.5.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

2.5.2 การคัดกรองนักเรียน

2.5.3 การส่งเสริมนักเรียน

2.5.4 การป้องกันและการแก้ปัญหาให้นักเรียน

2.5.5 การส่งต่อนักเรียน

3. การดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 18

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยต่างประเทศ

4.2 งานวิจัยในประเทศ

การบริหาร

ความหมายของการบริหาร

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553 : 43) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า หมายถึง การทำงานของคณะบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่จะทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยการใช้กระบวนการในการบริหารได้แก่ การวางแผนงาน การอำนวยความสะดวก การประสานงาน การติดต่อกัน

การประเมินผล และการปฏิบัติงาน เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ หน้าที่ของผู้บริหารจึงมีการจัดวางนโยบาย การวางแผนและการจัดตั้งวัตถุประสงค์ การมอบหมายความรับผิดชอบให้กับหน่วยงาน การประสานงานติดต่อ การจัดสรรทรัพยากรรวมทั้งการติดตามประเมินผล

สัมมา ธรณิธย์ (2553 : 37) ได้ให้ความหมายการบริหารไว้ว่า หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยอาศัยกระบวนการวางแผนการจัดองค์การ การสั่งการ การควบคุมและการดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด

พิมผกา ธรรมสิทธิ์ (2554 : 4) ได้ให้ความหมายการบริหารไว้ว่า หมายถึง การดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ด้วยการประสานสัมพันธ์ มีระบบ มีระเบียบและกฎเกณฑ์และสามารถใช้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

บรรจบ บุญจันทร์ (2556 : 38) ได้ให้ความหมายการบริหารไว้ว่า หมายถึง การทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้บริหารและสมาชิกในองค์การ เพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การ

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2557 : 3) ได้ให้ความหมายการบริหารไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใด หรือหลายอย่างทีบุคคลร่วมกันกำหนด โดยใช้กระบวนการอย่างมีระเบียบและใช้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

เฟสเตอร์ และเคทท์ (Fester and Kettl. 1991 : 7) ได้ให้ความหมายการบริหารไว้ว่า หมายถึง การจัดการที่ทำให้เกิดความสำเร็จและเห็นว่าการบริหาร เป็นกระบวนการระดมความรู้ความสามารถที่ทำให้บุคคลากรดำเนินการให้ไปสู่เป้าหมายได้ผลสำเร็จสูงสุด

ฮอย และมิสเกล (Hoy and Miskel. 2001 : 437) ได้ให้ความหมายการบริหารไว้ว่า หมายถึง กระบวนการที่มุ่งไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้ อาทิ การตัดสินใจ การสร้างแรงจูงใจ ภาวะผู้นำโดยการบริหารต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมาและสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคตด้วย

สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการในการดำเนินงานร่วมกันของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป มีจุดหมายเพื่อให้ภารกิจขององค์การบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยอาศัยกระบวนการและมีการวางแผนการจัดองค์การ การสั่งการ การควบคุม การติดตาม และการประเมินผล โดยใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด

ความสำคัญของการบริหาร

สัมมา รุณิธย์ (2553 : 37) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยอาศัยกระบวนการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ การควบคุมและการดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด

พิมพกา ธรรมสิทธิ์ (2554 : 4) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารเป็นการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ด้วยการประสานสัมพันธ์ มีระบบ มีระเบียบและกฎเกณฑ์ และสามารถใช้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

สุนทร โคตรบรรเทา (2554 : 2) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารเป็นการทำให้คนตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันทำงานให้บรรลุเป้าหมายหรือการทำงานกับคนและ โดยคน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2556 : 22) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารเป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้เพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การ

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2557 : 3) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหาร เป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่างที่บุคคลร่วมกันกำหนด โดยใช้กระบวนการอย่างมีระเบียบและใช้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสมเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การ

เฟสเตอร์ และเคทท์ (Fester and Kettl. 1991 : 7) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารเป็นการจัดการที่ทำให้เกิดความสำเร็จและเห็นว่าการบริหารเป็นกระบวนการระดมความรู้ความสามารถที่ทำให้บุคลากรดำเนินการให้ไปสู่เป้าหมายได้ผลสำเร็จสูงสุด

ฮอย และมิสเกล (Hoy and Miskel. 2001 : 437) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารเป็นกระบวนการที่มุ่งไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้ การตัดสินใจ การสร้างแรงจูงใจ ภาวะผู้นำโดยการบริหารต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมา และสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคตด้วย

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการบริหารเป็นกระบวนการในการดำเนินงานของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยมีจุดหมายเพื่อให้ภารกิจขององค์การบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรในองค์การในการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ การควบคุม การติดตาม และการประเมินผล โดยใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสมให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จूरินทร์ มีพันธ์ (2552 : 13) ได้ให้ความหมายระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ว่า หมายถึง กระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอนที่ชัดเจน สอดคล้องกับการบริหารทั้งระบบของ สถานศึกษา โดยอาศัยศักยภาพและความสัมพันธ์ของนักเรียนที่มีต่อครูมีหลักฐานการทำงานที่ ตรวจสอบได้โดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด รวมถึงการส่งเสริมพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียนมีคุณภาพที่พึงประสงค์ และมีความปลอดภัยในทุก ๆ ด้าน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามอัตภาพของตน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 12) ได้ให้ความหมายระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ว่า หมายถึง การส่งเสริมพัฒนา การป้องกันและการแก้ไขปัญหาให้แก่ นักเรียน เพื่อให้ นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจ มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะในการ ดำรงชีวิต และรอดพ้นสภาวะวิกฤติต่าง ๆ ได้อย่างปลอดภัย

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2554 : 7) ได้ให้ความหมายระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนไว้ว่า หมายถึง การส่งเสริม การป้องกัน และการแก้ไขปัญหา โดยมีวิธีการและเครื่องมือ สำหรับครูประจำชั้น หรือครูที่ปรึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนา นักเรียนให้มีคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ และปลอดภัยจากสารเสพติด

ดาวรุ่ง มุกดาภิจ (2554 : 15) ได้ให้ความหมายระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไว้ว่า หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและ เครื่องมือประกอบการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูประจำชั้นเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน ประสานความร่วมมือระหว่างบุคคลภายในสถานศึกษาในและนอกสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องในการ ส่งเสริม การป้องกันและการแก้ไขปัญหาโดยดำเนินงานตามองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ การรู้จัก นักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การปรับปรุงแก้ไข และการส่งต่อ

ประนอม แก้วสวัสดิ์ (2556 : 11) ได้ให้ความหมายระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไว้ว่า หมายถึง การส่งเสริม การป้องกัน การแก้ไขปัญหาและพัฒนาเพื่อให้นักเรียน ได้พัฒนา เต็มตามศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง คุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิต และรอดพ้นจากวิกฤติที่บังพว โดยมีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐาน คุณภาพ มีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้โดยมีครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษาโดยดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่าง ใกล้ชิดด้วยความรักและเมตตาที่มีต่อศิษย์และภาคภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนา คุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโตองงาม และเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมต่อไป ความสำคัญ

และความจำเป็นของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กู๊ด (Good. 1973 : 270) ได้ให้ความหมายระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ว่า หมายถึง กระบวนการช่วยเหลือให้แต่ละบุคคลเข้าใจตนเองและโลกเกี่ยวกับตนเองได้ดี

โฮเรซ และเอวา (Horace and Ava. 1974 : 234) ได้ให้ความหมายระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ว่า หมายถึง กระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้สามารถเลือกตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมเพื่อจะได้ประสบผลสำเร็จในชีวิต

สรุปได้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การส่งเสริมพัฒนา การป้องกัน การแก้ไขปัญหาให้แก่ นักเรียน เพื่อให้ นักเรียน ได้พัฒนา เต็มตามศักยภาพ มีคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง คุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิต และรอดพ้น จากสภาวะการณ์ต่าง ๆ โดยมีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐาน คุณภาพ มีหลักฐานการทำงาน ที่ตรวจสอบได้ โดยมีครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา โดย ดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างใกล้ชิดด้วยความรักและเมตตา ที่มีต่อศิษย์และ ภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชน ให้เติบโตองงาม และเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมต่อไป

ความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

เพ็ญศรี นิตยา (2551 : 12) กล่าวว่า ความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนการพัฒนาให้นักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีคุณธรรมจริยธรรม ความสามารถ และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังโดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนนักเรียนแล้วการป้องกันและแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาเนื่องจากกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปิดรับข้อมูลข่าวสารแบบไร้พรมแดนก่อให้เกิดการหลั่งไหลแลกเปลี่ยนของวัฒนธรรมทั่วโลกส่งผลให้เด็กและเยาวชนมีการรับรู้ความคิดเศรษฐกิจและพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสังคมมากขึ้น โดยเฉพาะปัญหา ยาเสพติดแพร่ระบาดในหมู่นักเรียนนักศึกษาปัญหาพฤติกรรมที่วัยรุ่นนิยมความฟุ่มเฟือย และไม่เหมาะสมปัญหาพฤติกรรมทางเพศล้วนกระทบต่อคุณภาพชีวิตและความสงบสุขของสังคม ดังนั้น ภาพความสำเร็จที่เกิดจากการพัฒนาให้นักเรียนให้เป็นไปตามความมุ่งหวังนั้นจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกคน โดยเฉพาะบุคลากรครูทุกคนในโรงเรียนเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วยความรักและเมตตาต่อศิษย์และภาคภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโตองงามเป็นบุคคลที่มีคุณค่าในสังคมต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 3) ได้กำหนดแนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ว่าเด็กและเยาวชน ยังมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสังคม เช่น การติดการพนันนิยมเสี่ยงโชค การมั่วสุมในหอพัก ไม่ชอบไปโรงเรียน หนีเรียนทำร้ายรังแกกันเอง หมกมุ่นกับสื่อที่ไม่สร้างสรรค์ นิยมบริโภคอาหารกรูบกรอบอาหารที่ไม่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ เกรียดซึมเศร้า มองโลกในแง่ร้าย ไม่สนใจต่อปัญหาสังคม อย่างไรก็ตามสาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเป็นผลมาจากปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ปัจจัยเสี่ยงต่อสภาพครอบครัว ปัจจัยเสี่ยงจากโรงเรียน ปัจจัยเสี่ยงจากชุมชนและสังคม ปัจจัยเสี่ยงจากเพื่อน ปัจจัยเสี่ยงต่อบุคลิกภาพหรือตัวนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้สังเกตเห็นภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นต่อเด็กและเยาวชนมากมาย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาประเทศในอนาคตจึงมีนโยบายสำคัญที่จะต้องร่วมมือกับทุกฝ่าย เพื่อแก้ไขปัญหาวิธีการหนึ่ง คือการนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาดำเนินการอย่างจริงจัง เนื่องจากระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพเป็นระบบที่ช่วยป้องกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ รวมทั้งยังช่วยเสริมสร้างคุณภาพที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา สังคม ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรมและวิถีชีวิตที่เป็นสุข

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2554 : 1) กำหนดไว้ว่า ความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การพัฒนานักเรียนให้เป็นคนที่มีคุณภาพ ทั้งด้านร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามสังคม มุ่งหวัง ดำเนินการด้วยการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนตามกระบวนการศึกษานั้น ไม่เพียงพออันเนื่องมาจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวกและเชิงลบอันก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ดังนั้น การป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญ ในการพัฒนานักเรียนครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วย ความรักและเมตตาที่มีต่อศิษย์และภาคภูมิใจในบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชน ให้เติบโตองงาม เป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคม ซึ่งครูจะต้องปรับเปลี่ยนการทำงานเพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย โดยเฉพาะการทำงานอย่าง มีระบบ มีกระบวนการทำงาน มีหลักฐานการปฏิบัติงาน มีเทคนิควิธีการหรือการใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนจนเกิดผลดีต่อทุกคนทั้งทางตรงและทางอ้อมไม่ว่าจะเป็นนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม

มธุริน แผลงจันทร์ (2554 : 9) กล่าวว่า ความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เนื่องจากในสังคมไทยปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีปัจจัย หลายด้านที่ทำให้

นักเรียนมีปัญหาซึ่งตัวนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม จะต้องช่วยกันแก้ไขปัญหอย่างเร่งด่วน และสถานศึกษาต้องพัฒนานักเรียนทุกคนให้มีคุณภาพตามศักยภาพ โดยใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

เพลินพิศ สิงห์คำ (2560 : 18) กล่าวว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความสำคัญเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต

สรุปได้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญและความจำเป็น โดยนักเรียน จะได้รับการส่งเสริมและพัฒนาในด้านการเรียน ด้านสุขภาพ และด้านพฤติกรรมให้มีคุณภาพ ครูใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถทางการเรียน ข้อมูลสุขภาพของนักเรียน และข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน

วัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 13) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไว้ดังนี้

1. เพื่อให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีระบบมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้โรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนองค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการทำงานร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการทำงานที่ชัดเจน มีร่องรอยหลักฐาน การปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบและประเมินผลได้

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2554 : 17) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไว้ดังนี้

1. เพื่อให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนเป็นไปอย่างมีระบบ มีประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้โรงเรียน ผู้ปกครอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือชุมชน มีการทำงานร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการทำงานที่ชัดเจน พร้อมด้วยเอกสาร หลักฐานการปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบได้

เพลินพิศ สิงห์คำ (2560 : 19) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ เพื่อให้โรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบรวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้มีคุณภาพ มาตรฐาน และสามารถตรวจสอบได้

สรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการทำงาน ตามขั้นตอนการดำเนินงาน และมีการบันทึกหลักฐานที่สามารถตรวจสอบและประเมินได้

บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 13) กำหนดไว้ว่า บทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องศึกษาบทบาทหน้าที่ตามกรอบการทำงานให้ชัดเจน ดังนี้

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1.1 กำหนดนโยบายและหน่วยงานที่รับผิดชอบในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.2 ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นเครือข่ายการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.3 ส่งเสริมและสนับสนุนให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเกิดการพัฒนาคณะความรู้สู่การปฏิบัติด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.4 สนับสนุนช่วยเหลือให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถดำเนินงาน การดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 ส่งเสริมให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีระบบติดตาม ประเมินผลและรายงานความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

2.1 นำนโยบายการช่วยเหลือนักเรียนสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนาคณะความรู้และความสามารถในการปฏิบัติด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.2 สนับสนุนช่วยเหลือให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

2.3 ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมมือกันดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.4 ติดตามประเมินผลและรายงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

2.5 บริหารจัดการให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาให้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ

2.6 ประสานงานระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานและบุคคลภายนอก เช่น ผู้ปกครอง เครือข่ายผู้ปกครอง องค์กรต่าง ๆ สาธารณสุข โรงพยาบาล สถานีตำรวจ

2.7 ดูแล กำกับนิเทศติดตามประเมินผลสนับสนุนและให้ขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน

3. ครูประจำชั้น หรือครูที่ปรึกษา มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้
 - 3.1 รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
 - 3.2 คัดกรอง จำแนกนักเรียน
 - 3.3 จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและพัฒนา
 - 3.4 จัดกิจกรรมป้องกัน แก้ไข ช่วยเหลือ ส่งต่อ
 - 3.5 รายงานผล
4. ครูแนะแนว มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้
 - 4.1 สนับสนุนครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 4.2 จัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนา
 - 4.3 จัดกิจกรรมป้องกัน แก้ไข ช่วยเหลือนักเรียน
 - 4.4 ส่งต่อนักเรียน
5. หัวหน้าระดับชั้น มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้
 - 5.1 ติดตาม กำกับ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา
 - 5.2 ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
6. นักเรียน มีบทบาทหน้าที่ ให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการนักเรียน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เข้าร่วมกิจกรรมของสถานศึกษา
7. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทหน้าที่ ให้การสนับสนุนให้คำปรึกษาเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริม พัฒนา และแก้ไนักเรียน อำนวยความสะดวกในการประสานงานเมื่อสถานศึกษาต้องการความช่วยเหลือ
8. ผู้ปกครองหรือเครือข่ายผู้ปกครอง มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้
 - 8.1 อบรม ดูแลและเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตครอบครัว มีความรัก ความเข้าใจ และให้ความอบอุ่น
 - 8.2 สนับสนุนให้ความร่วมมือ วางแผนร่วมกับสถานศึกษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมและพัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียน
 - 8.3 เป็นที่ปรึกษาหรือแนะแนวทางการดำเนินชีวิตที่ดีแก่นักเรียน
9. ชุมชน มีบทบาทและหน้าที่ สนับสนุนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมสุขภาพจิต ศูนย์อนามัย สาธารณสุขอำเภอ และสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาล กระทรวงแรงงานและสวัสดิการทางสังคม สื่อมวลชนและอื่น ๆ มีความสามารถในการให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมือ ดังนี้
 - 9.1 ให้คำปรึกษาแนะนำ เกี่ยวกับพฤติกรรมและพัฒนาการของเด็กวัยต่าง ๆ

9.2 สอดส่องดูแล ให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนทั้งด้านความปลอดภัยและการแก้ปัญหาพฤติกรรม

9.3 ร่วมมือกับสถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนให้ได้รับการพัฒนาตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

9.4 เป็นแหล่งการเรียนรู้และฝึกงาน และเพิ่มพูนประสบการณ์แก่นักเรียนตามความรู้ความสามารถ ความสนใจ และความถนัด

9.5 ติดตามผล สะท้อนปัญหา และแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

9.6 ให้ความร่วมมือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศที่เป็นประโยชน์และน่าสนใจ

9.7 ให้การสนับสนุนและเป็นเครือข่ายในการพัฒนาและการขยายผลการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

กระบวนการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กระบวนการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

จุริรัตน์ มีพันธ์ (2552 : 13) กล่าวว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นการจัดครูให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละกลุ่มในสัดส่วน ครู : นักเรียน คือ 1 : 20 - 25 คน โดยมีทีมประสานกำหนดวิธีการและเครื่องมือรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีทีมอบรมวิธีการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและมอบหมายให้ครูไปดำเนินการรวบรวมข้อมูลนักเรียนรายบุคคล หากข้อมูลที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมีครบถ้วนต่อการนำไปใช้ในการคัดกรองนักเรียนให้ดำเนินผลการสรุปรายงานผล ไปตามลำดับขั้น หากข้อมูลไม่ครบถ้วนเพียงพอสำหรับการคัดกรองนักเรียนให้ทบทวนและปรับปรุงวิธีการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเพิ่มเติม โดยกำหนดวิธีการและเครื่องมือในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 18) ได้กำหนดไว้ว่า ความหลากหลายของนักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่แตกต่างกัน ผ่านการหล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมในหลายลักษณะ ทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้น การรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูอาจารย์มีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้นสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียนและนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาส่งเสริม การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างถูกต้อง

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2554 : 2) ได้กำหนดไว้ว่า ความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนที่มีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกัน ทำให้เกิดพฤติกรรมที่หลากหลายรูปแบบทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้นการรู้ข้อมูลที่เป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นมีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลของนักเรียนมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริม การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มิใช่ความรู้สึกหรือการคาดเดา โดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหานักเรียนซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด

1. ข้อมูลพื้นฐานนักเรียนครูที่ปรึกษา ควรมีข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนอย่างน้อย 3 ด้านใหญ่ ๆ คือ

1.1 ด้านความสามารถ แยกเป็น

1.1.1 ด้านการเรียนรู้ ครูที่ปรึกษาควรทราบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละวิชา ผลการเรียนรู้ในแต่ละภาคเรียน พฤติกรรมการเรียนในห้องเรียนที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น ไม่ตั้งใจเรียน ขาดเรียน เป็นต้น

1.1.2 ด้านความสามารถอื่น ๆ ควรทราบบทบาทหน้าที่พิเศษในโรงเรียน ความสามารถพิเศษ การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

1.2 ด้านสุขภาพร่างกาย แยกเป็น

1.2.1 ด้านร่างกาย โรคประจำตัว ส่วนสูง น้ำหนัก ความบกพร่องทางร่างกาย เช่น การได้ยิน การมองเห็น เป็นต้น

1.2.2 ด้านจิตใจ ด้านพฤติกรรม เช่น มีอารมณ์ซึมเศร้า วิตกกังวล พฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง สมาธิสั้น บุคลิกภาพเก็บตัว ขี้อาย ตลอดจนความประพฤติต่าง ๆ

1.2.3 ด้านครอบครัว แยกเป็น

1) ด้านเศรษฐกิจ เช่น รายได้ของบิดา มารดา ผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง ค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้รับในการมาโรงเรียน เป็นต้น

2) ด้านความคุ้มครองนักเรียน รายละเอียดที่ครูที่ปรึกษาต้องทราบ เช่น จำนวนพี่น้องบุคคลในครอบครัว สถานภาพของบิดา มารดา บุคคลที่ดูแลรับผิดชอบ นักเรียน ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ความเจ็บป่วย ของบุคคลในครอบครัว การใช้สารเสพติด การติดสุรา การเล่นเกมพนัน เป็นต้น

2. การศึกษาจากข้อมูล ได้แก่

2.1 ผลงานของนักเรียน การเขียนเกี่ยวกับชีวิตประวัติ บันทึกประจำวัน หรือชิ้นงาน เช่น สมุดทำงาน งานฝีมือ/สิ่งประดิษฐ์ โครงงาน

2.2 เอกสารหลักฐานอื่น ๆ เช่น ระเบียบสะสม การศึกษาเด็กเป็นรายกรณี บันทึกสุขภาพจากแพทย์ บันทึกสรุปการประเมินจุดแข็งจุดอ่อน (SDQ) บันทึกสรุปการสำรวจเบื้องต้น เพื่อคัดแยกความพิการ/บกพร่อง บันทึกสรุปสำรวจความสามารถพิเศษ บันทึกสรุป การสำรวจนักเรียนด้อยโอกาส

มธุริน แผลงจันทิก (2554 : 25) กล่าวว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นการศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนเป็นรายบุคคลทางด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัวเพื่อส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหา

เกียรติศักดิ์ ช่างเรือน (2559 : 20) กล่าวว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นการบริหารจัดการเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียนด้วยเครื่องมือต่าง ๆ ได้แก่ ระเบียบสะสม แบบสอบถาม การสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน เพื่อให้สามารถนำไปวางแผนในการดูแลและส่งเสริมการพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน ได้อย่างเหมาะสม

พิชามณูช ม่วงแก้ว (2559 : 27) กล่าวว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นการกำหนดความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนที่มีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกันโดยพิจารณาข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว และด้านอื่น ๆ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล

เพลินพิศ สิงห์คำ (2560 : 26) กล่าวว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นการสังเกตศึกษาพฤติกรรมนักเรียนเป็นรายบุคคลทางด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ ด้านพฤติกรรม ด้านครอบครัว และด้านสังคม โดยใช้เครื่องมือ ระเบียบสะสม แบบประเมินพฤติกรรมเพื่อคัดกรองนักเรียนต่อไป

สรุปได้ว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นการดำเนินงานโดยการใช้อยู่ระเบียบสะสมที่ให้ข้อมูล 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความสามารถ ด้านสุขภาพร่างกายและด้านครอบครัว โดยใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายเพราะนักเรียนแต่ละคน มีความแตกต่าง มีพื้นฐานไม่เหมือนกัน ทำให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบทั้งด้านบวก และด้านลบ การรับรู้ข้อมูลของนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็นทำให้ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจมากขึ้น นำข้อมูลไปคัดกรองได้ถูกต้อง สามารถช่วยป้องกันและแก้ปัญหานักเรียนได้อย่างถูกต้อง

2. การคัดกรองนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 19) ได้กำหนดไว้ว่า การคัดกรองนักเรียนเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำผลที่ได้มาจำแนกตามเกณฑ์การคัดกรองที่สถานศึกษาได้จัดทำขึ้น สถานศึกษาควรมีการประชุมครู กำหนดเกณฑ์การคัดกรอง เพื่อจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกันให้เป็นที่ยอมรับของครูในสถานศึกษา

และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง การคัดกรองนักเรียนจะแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มปกติ หมายถึง นักเรียนที่ไม่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาและส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของตนเองหรือสังคมส่วนรวมในด้านลบ

2. กลุ่มเสี่ยง หมายถึง นักเรียนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติ เช่น เก็บตัว แสดงออกเกินขอบเขต การปรับตัวทางเพศที่ไม่เหมาะสม ทดลองสิ่งเสพติด ผลการเรียนรู้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางลบจัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยงตามเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยงตามเกณฑ์ การคัดกรองของโรงเรียนซึ่งโรงเรียนต้องให้การช่วยเหลือ ป้องกัน หรือแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามแต่กรณี

3. กลุ่มมีปัญหา หมายถึง นักเรียนที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาชัดเจนมีผลกระทบต่อวิถีของตนเองหรือต่อสังคมส่วนรวมในด้านลบ

ดาวรุ่ง มุกดาภิจ (2554 : 20) กล่าวว่า การคัดกรองนักเรียนเป็นการพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มปกติ คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์คัดกรองของโรงเรียนแล้วอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ

2. กลุ่มเสี่ยง มีปัญหา คือ นักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์กลุ่มเสี่ยง มีปัญหาดังกล่าวตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนซึ่งโรงเรียนต้องให้การช่วยเหลือ ป้องกันหรือแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามกรณี การจัดกลุ่มนักเรียนมีประโยชน์ต่อครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นในการหาวิธีดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาก็ให้ตรงกับปัญหาของนักเรียน และมีความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหา เพราะมีข้อมูลของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งหากครูที่ปรึกษาไม่ได้คัดกรองนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มแล้วความชัดเจนในเป้าหมายเพื่อการแก้ไขปัญหานั้นจะมีความล่าช้า มีผลต่อความรวดเร็วในการช่วยเหลือ ซึ่งบางกรณีจำเป็นต้องแก้ไขเร่งด่วน ผลการคัดกรองนักเรียนครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องระมัดระวังอย่างยิ่งที่จะไม่ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าตนถูกจัดกลุ่มเสี่ยง มีปัญหา ซึ่งมีความแตกต่างจากกลุ่มปกติโดยเฉพาะนักเรียนวัยรุ่นที่มีความไวต่อการรับรู้แม้ว่านักเรียนจะรู้ตัวดีว่าขณะนี้ตนมีพฤติกรรมอย่างไรหรือประสบกับปัญหาใดก็ตาม และเพื่อป้องกันการล้อเลียนในหมู่เพื่อนอีกด้วย ดังนั้น ครูที่ปรึกษาต้องเก็บผลการคัดกรองนักเรียนเป็นความลับ นอกจากนี้หากครูที่ปรึกษามีการประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือนักเรียนก็ควรระมัดระวังการสื่อสารที่ทำให้ผู้ปกครอง เกิดความรู้สึกว่าบุตรหลานของตนถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ผิดปกติแตกต่างจากเพื่อนนักเรียนอื่น ๆ

มธุริน แผลงจันทร์ (2554 : 26) กล่าวว่า การคัดกรองนักเรียนเป็นการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มที่มีปัญหา ซึ่งโรงเรียนต้องให้ความช่วยเหลือ ป้องกันหรือแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามแต่กรณี ด้วยการใช้ระเบียบสะสม

การสังเกตการณ์ได้ข้อมูลจากครูผู้สอนที่เกี่ยวข้องและเพื่อนนักเรียน

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2554 : 11) กำหนดว่า การคัดกรองนักเรียนต้องพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มปกติ ได้แก่ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน แล้วอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ

2. กลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา ได้แก่ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มมีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งต้องให้การช่วยเหลือ ป้องกัน หรือแก้ไขปัญหามาตรึมพิชามญช์ ม่วงแก้ว (2559 : 27) กล่าวว่า การคัดกรองนักเรียนเป็นการจัดกลุ่มเพื่อหาวิธีการช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยการคัดกรองจะต้องทำด้วยความระมัดระวังอย่างยิ่ง เพื่อให้เกิดความชัดเจนและสามารถแก้ไขปัญหามาตรึมตรงจุด แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียนนั้นให้อยู่ในดุลยพินิจของครูที่ปรึกษา และยึดเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนเป็นหลักด้วย ซึ่งการคัดกรองนักเรียนมีประเด็นในการพิจารณาในด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว

เพลินพิศ สิงห์คำ (2560 : 26) กล่าวว่า การคัดกรองนักเรียนเป็นการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนเพื่อจัดนักเรียนเป็นกลุ่มปกติ คือ นักเรียนได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนแล้วอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา คือ นักเรียนได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนแล้วอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยงกลุ่มมีปัญหา ซึ่งโรงเรียนต้องให้การช่วยเหลือป้องกันหรือแก้ไขตามแต่กรณี

สรุปได้ว่า การคัดกรองนักเรียนเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนในด้านต่าง ๆ เพื่อจัดกลุ่มนักเรียนตามเกณฑ์ที่สถานศึกษาได้จัดทำขึ้นหรือตามดุลยพินิจของครูที่ปรึกษาจัดได้ 3 กลุ่มคือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา ซึ่งครูต้องเก็บเป็นความลับ ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหาครูที่ปรึกษาควรมีการติดตามและประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียน เพื่อการช่วยเหลือ ส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

3. การส่งเสริมนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 29 - 30) ได้กำหนดว่า การส่งเสริมนักเรียน เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นนักเรียนในกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยงกลุ่มมีปัญหา ให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงกลุ่มมีปัญหาและเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงกลุ่มปัญหามาตรึมมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2554 : 18) ได้กำหนดว่า การส่งเสริมนักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มมีปัญหาให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งจะช่วยป้องกันไม่ให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา และเป็นการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มปัญหากับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ มีพฤติกรรมดีขึ้นตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป วิธีการและเครื่องมือ เพื่อการส่งเสริมนักเรียน มีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถดำเนินการได้แต่มีกิจกรรมหลักสำคัญที่โรงเรียน ต้องดำเนินการ คือ

1. การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom)

กิจกรรมโฮมรูม เป็นกิจกรรมที่ ดำเนินการเพื่อการส่งเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มก็ได้ ซึ่งสถานที่ที่ใช้จัดกิจกรรมโฮมรูม อาจเป็นที่ห้องเรียน หรือนอกห้องเรียนให้มีบรรยากาศเสมือนบ้านที่มีครูที่ปรึกษาและนักเรียน เป็นดั่งสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน มีการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น การรู้จักตนเองของนักเรียน การรู้จักผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม มีทักษะการตัดสินใจ ทักษะการปรับตัว และการวางแผนชีวิต เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ครูและนักเรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้วยกัน ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมโฮมรูม จะช่วยให้ครูที่ปรึกษารู้จักนักเรียนมากขึ้น สามารถส่งเสริม ความสามารถและป้องกันปัญหาของนักเรียนได้อีกด้วย

2. การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting)

การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน เป็นการพบปะกัน ระหว่างครูที่ปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียนเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และร่วมมือกันดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระหว่างบ้านโรงเรียนและผู้ปกครองด้วยกัน การประชุมผู้ปกครองดังกล่าวจะทำให้ให้นักเรียนได้รับความเอาใจใส่จากผู้ปกครองมากขึ้น ทั้งการส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณภาพ มีความสามารถมากยิ่งขึ้น หรือร่วมมือกับทางโรงเรียนในการป้องกัน หรือแก้ไขปัญหาของนักเรียน แนวดำเนินการ ครูที่ปรึกษาควรจัดประชุมอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ซึ่งการประชุมนี้ การรายงานสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่จะทำให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือให้มากยิ่งขึ้น ดังนั้น สิ่งสำคัญควรตระหนักในการจัดกิจกรรมประชุม

2.1 การเตรียมการ ครูที่ปรึกษาควรเตรียมความพร้อมก่อนการประชุมในด้านต่างๆ โดยเฉพาะข้อมูลของนักเรียนแต่ละคนและกิจกรรมที่จะดำเนินการ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน

2.2 การสื่อสาร ครูที่ปรึกษาควรระมัดระวังคำพูดที่ก่อให้เกิดความรู้สึกทางลบหรือ

ต่อต้านจากผู้ปกครอง เช่น การตำหนักเรียนหรือผู้ปกครอง การแจ้งข้อบกพร่องของนักเรียนในที่ประชุมหรือจะเป็นการส่วนตัวก็ตาม แต่ควรเป็นการพูดที่แสดงถึงความเข้าใจในตัวนักเรียน แสดงถึงความห่วงใยใส่ใจของครูที่มีต่อนักเรียนทุกคนและอาศัยกิจกรรมที่จะทำให้ ผู้ปกครองตระหนักในความรับผิดชอบและต้องการปรับปรุงหรือแก้ไข ในส่วนที่บกพร่องของนักเรียน

2.3 การจัดกิจกรรมในการประชุม ควรเริ่มด้วยการสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้ปกครองด้วยกันก่อน จึงควรมีกิจกรรมอื่น ๆ ให้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นสาระที่เป็นประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.4 การสรุปผลและบันทึกหลักฐานการประชุมผู้ปกครอง ในการประชุม แต่ละครั้ง ครูที่ปรึกษาควรมีการสรุปผลและจัดทำเอกสารเป็นหลักฐาน เพื่อประโยชน์ ดังนี้

2.4.1 เป็นหลักฐานในการจัดประชุมแต่ละครั้ง

2.4.1 เป็นข้อมูลสำหรับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป

2.4.1 เป็นข้อมูลสำหรับการจัดประชุมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองในครั้งต่อไป

มธุริน แผลงจันทิก (2554 : 29) กล่าวว่า การส่งเสริมนักเรียนเป็นการจัดกิจกรรมสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนมีคุณภาพมากขึ้น

ชมรมจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่นแห่งประเทศไทย (ออนไลน์. 2557) ได้กำหนดว่าการส่งเสริมนักเรียนว่า การเสริมลักษณะเด่นโดยฝึกความสามารถด้านอื่นไปพร้อมกันแต่ละคนมีจุดเด่น ความชอบ ความถนัดแตกต่างกันแต่ก็ยังมีส่วนที่ต้องส่งเสริมด้านอื่นอีก ดังนั้น การเลือกกิจกรรมเฉพาะจนเกิดการเรียนรู้อื่น เช่น การเรียนพิเศษ การเรียนเปียโน คอมพิวเตอร์ ฝึกพูดภาษา ทำกับข้าว วาดรูป จะฝึกได้สั้น ๆ เช่น 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์แต่สม่ำเสมอจะช่วยให้เกิดความสามารถเกิดขึ้นในระยะยาวได้ แต่จะได้เพื่อนหรือต้องปรับตัวเข้ากับคนอื่นน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับ การเข้าค่ายฤดูร้อนระยะยาว ที่เน้นการอยู่ร่วมกับคนอื่น ช่วยตัวเอง ต้องตัดสินใจ ได้ต้นตื้นผจญภัยต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้า จะช่วยพัฒนาทักษะในด้านอารมณ์ การปรับตัวและการเข้าสังคมได้

พิชามญชู่ ม่วงแก้ว (2559 : 34) กล่าวว่า การส่งเสริมนักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยงกลุ่มมีปัญหาคุณภาพและความภาคภูมิใจมากขึ้น โดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ เป็นตัวช่วยในการส่งเสริม ได้แก่ กิจกรรมโฮมรูมที่ดำเนินการเพื่อส่งเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้และการจัดประชุมผู้ปกครองในชั้นเรียนเป็นการพบปะกันระหว่างครูที่ปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียนที่ครูที่ปรึกษาดูแลอยู่ เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ร่วมมือกันดูแลนักเรียนระหว่างบ้าน โรงเรียน และผู้ปกครอง

เพลินพิศ สิงห์คำ (2560 : 29) กล่าวว่า การส่งเสริมนักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงกลุ่มมีปัญหาให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ

สรุปได้ว่า การส่งเสริมนักเรียนเป็นการจัดกิจกรรมให้นักเรียนทุกคน ที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของครูที่ปรึกษาทั้งในกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มที่มีปัญหา ให้สามารถพัฒนาเป็นบุคคลที่มีคุณภาพสูงสุดตามศักยภาพของนักเรียนแต่ละคนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยการจัดกิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมแนะแนว โดยครูที่ปรึกษาต้องคำนึงถึงความแตกต่าง ของนักเรียนในแต่ละคน ทำให้นักเรียนมีคุณภาพและมีความภาคภูมิใจตนเองในด้านต่าง ๆ มากขึ้น

4. การป้องกันและการแก้ไขปัญหานักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 32) ได้กำหนดว่า ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนครูควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงกลุ่มมีปัญหาจำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือทางการป้องกันและการแก้ปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม การสร้างภูมิคุ้มกันการป้องกันและแก้ปัญหาของนักเรียนจึงเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมากในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไปการป้องกันและการแก้ไขปัญหาให้กับ นักเรียนนั้น มีหลายเทคนิควิธีการ แต่ที่ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องดำเนินการมีอย่างน้อย 2 ประการคือ

1. การให้คำปรึกษาเบื้องต้น
2. การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2554 : 178) ได้เสนอการจัดกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน ไว้ดังนี้

1. กิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นการจัดกิจกรรมนอกเวลาเรียน ไม่ใช่ในคาบเรียนโดยส่วนใหญ่จึงเป็นเวลาเช้าก่อนเข้าแถว หรือเวลาเย็นหลัง โรงเรียนเลิกแล้ว การจัดกิจกรรมอาจจัดทำเป็นชมรมเป็นโครงการ หรือเป็นงานของโรงเรียน โดยมีครูที่ปรึกษากับนักเรียนร่วมกันพิจารณาเลือกกิจกรรมให้เหมาะสมกับตัวนักเรียน และความต้องการของนักเรียน โรงเรียนควรมีกิจกรรมให้นักเรียนได้เลือกอย่างหลากหลาย ซึ่งนักเรียนอาจเข้าร่วมกิจกรรมในฐานะสมาชิก หรือเป็นผู้ร่วมจัดกิจกรรม หรือเป็นผู้รับผิดชอบจัดกิจกรรมเอง โดยมีครูเป็นที่ปรึกษาการที่โรงเรียน มีแหล่งเรียนรู้เพียงพอเกี่ยวกับจำนวนนักเรียนที่จะใช้ศึกษาค้นคว้า เรียนรู้ด้วยตนเอง และหากโรงเรียนมีเทคโนโลยี ทันสมัยก็จะช่วยให้ให้นักเรียนมาร่วมกิจกรรมมากขึ้นด้วย

2. กิจกรรมในห้องเรียน เป็นการจัดกิจกรรมในห้องเรียน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมกลุ่ม

ที่ช่วยให้ นักเรียน ทุกคนมีส่วนร่วม มีบทบาทในกลุ่ม และได้เรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา การจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child Center) หรือการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) จึงเป็นส่วนสำคัญของการจัดกิจกรรมในห้องเรียน

3. กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน เป็นกิจกรรมที่ครูที่ปรึกษาต้องพิจารณาจับคู่ให้นักเรียนให้เหมาะสมกันทั้งด้านความสามารถบุคลิกภาพเพื่อให้สามารถช่วยเหลือกันได้จริง และไม่มีปัญหาในการจับคู่หรือถูกข่มขู่ ถูกแกล้งจากเพื่อนที่ตนดูแล นักเรียนทั้งคู่ต้องสมัครใจที่จะจับคู่กันและยินดีให้หรือรับการดูแล ช่วยเหลือจากเพื่อนอีกคนหนึ่ง ครูที่ปรึกษาต้องสังเกตพฤติกรรมของทั้งคู่ อยู่เสมอว่าช่วยเหลือกันได้หรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคอย่างไรรวมทั้งควรมีการสอบถามหรือให้คำแนะนำในการจับคู่ เพื่อการช่วยเหลือกันอย่างสม่ำเสมอ

4. กิจกรรมซ่อมเสริม เป็นการแก้ปัญหาด้านการเรียนของนักเรียน ซึ่งครูในระดับชั้นเดียวกัน จำเป็นต้องร่วมมือร่วมใจกันวางแผนการสอนซ่อมเสริมให้แก่ นักเรียนที่เรียนอ่อน หรือเรียนรู้ช้า เรียนรู้ไม่ทันเพื่อน ครูที่ปรึกษาควรมีการประสานงานขอความร่วมมือจากครูประจำวิชา ก่อนส่งนักเรียน ไปติดต่อเพื่อขอเรียนซ่อมเสริม

5. กิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง เป็นการช่วยเหลือนักเรียน โดยอาศัยความร่วมมือจาก ผู้ปกครอง ซึ่งครูที่ปรึกษา ควรมีทักษะการสื่อสาร และควรบอกถึงความรู้สึกห่วงใยของครูที่มีต่อ นักเรียนจากพฤติกรรม ที่สังเกตเห็น แทนการแจ้งว่านักเรียนมีปัญหาในเรื่องใด เพื่อมิให้ผู้ปกครอง เกิดความรู้สึกต่อต้านไม่พอใจโรงเรียน ครูที่ปรึกษา หรือแม้แต่ตัวนักเรียนเอง

เกียรติศักดิ์ ช่างเรือน (2559 : 32) กล่าวว่า การป้องกันและแก้ไขปัญหาคือเป็นการบริหารจัดการเกี่ยวกับการดูแลเอาใจใส่และช่วยเหลือผู้เรียน โดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่มีปัญหาจำเป็นต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือ โดยใช้รูปแบบที่หลากหลายได้แก่การให้คำปรึกษาเบื้องต้นกิจกรรมในชั้นเรียนการสื่อสารกับผู้ปกครองกิจกรรมส่งเสริมหลักสูตรและการเยี่ยมบ้านผู้เรียน

พิชามณูษ์ ม่วงแก้ว (2559 : 37) กล่าวว่า การป้องกันและแก้ไขปัญหาคือเป็นการดูแลให้ความใส่ใจอย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือทางการป้องกันและแก้ไขปัญห โดยไม่ปล่อยปละละเลย นักเรียนจนกลายเป็นปัญหาสังคม ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้อง ดำเนินการเพื่อผ่อนคลายปัญหานักเรียนให้ลดน้อยลง การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียนนอกจากจะให้การปรึกษาเบื้องต้นแล้ว การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญ

เพลินพิศ สิงห์คำ (2560 : 32) กล่าวว่า การป้องกันและแก้ไขปัญหาคือเป็นการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อแก้ไขปัญห ให้แก่นักเรียน ให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีทักษะในการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากสภาวะวิกฤตต่าง ๆ ได้อย่าง

ปลอดภัยให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

โรบิน และคณะ (Robyn and et al. 2012 : 10 - 13) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการช่วยเหลือผู้เรียนที่อยู่ในสภาวะการณ์ที่ยากลำบากจากปัญหาต่าง ๆ ต้องการความช่วยเหลือสนับสนุนให้พ้นจากสถานการณ์ที่เป็นปัญหาหรือเพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ การให้คำปรึกษาเบื้องต้น เป็นวิธีการที่ต้องอาศัยสัมพันธภาพที่ดี ผู้ขอรับคำปรึกษาต้องไว้วางใจและให้ความเชื่อมั่นผู้ให้คำปรึกษาว่า สามารถช่วยเหลือแก้ปัญหาของตนได้ ผู้ให้คำปรึกษาใช้ทักษะต่าง ๆ ทำให้ผู้ขอรับคำปรึกษาได้ใช้ศักยภาพของตนเองเพื่อทำความเข้าใจตนเอง สามารถค้นพบหาปัญหาที่เกิดขึ้น ทราบถึงสาเหตุของปัญหา ความต้องการของตนเอง สามารถพิจารณาทางเลือกหลาย ๆ ทาง โดยเลือกใช้วิธีการแก้ปัญหา ได้ถูกต้องตามความเป็นจริง เกิดผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่นน้อยที่สุดสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและปรับตัวเข้ากับสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน เป็นการดำเนินงานให้ความรู้ต่อประเด็นที่เป็นปัญหาของนักเรียนให้นักเรียนทราบกับปัญหาที่เกิดขึ้นในการที่จะป้องกันปัญหาของนักเรียน ต้องมีการประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียน ให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาของนักเรียนแก่ผู้ปกครองและตัวนักเรียน การวิเคราะห์สาเหตุปัญหาของนักเรียนที่มีพฤติกรรมอยู่ในกลุ่มมีปัญห กำหนดวิธีการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียน ประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง มีการประเมินและติดตามผลการดำเนินงาน

5. การส่งต่อนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 38) ได้กำหนดว่า ในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน โดยครูที่ปรึกษาตามกระบวนการแก้ปัญหา อาจมีบางกรณีที่มีปัญหาที่มีความยากต่อการช่วยเหลือ นักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้อง และรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้ปัญหานักเรียนหนักขึ้นหรือลุกลามเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไขการส่งต่อแบ่งเป็น 2 แบบ คือ

1. การส่งต่อภายใน ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่ให้การช่วยเหลือ ได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหา เช่น ส่งต่อครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือฝ่ายปกครอง เป็นต้น การส่งต่อภายในหากส่งไปยังครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองจะเป็นการแก้ปัญหาที่ยากต่อการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา เช่น ปัญหาเกี่ยวกับจิตใจ ความรู้สึก ปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมซ้ำซ้อนหรือรุนแรง แต่หากเกิดกรณียากต่อการช่วยเหลือก็ต้องส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอกต่อไป

2. การส่งต่อภายนอก ครูแนะแนว หรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อไปยัง

ผู้เชี่ยวชาญภายนอก การช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียนหรือการส่งต่อนักเรียนนั้น ในบางกรณี ครูที่ปรึกษาดำเนินการได้ตั้งแต่กระบวนการการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือการคัดกรอง นักเรียนก็ได้โดยขึ้นอยู่กับกรณีปัญหาของนักเรียนแต่ละคน

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2554 : 28) ได้เสนอแนะ การส่งต่อนักเรียนไปพบ ครูอื่น ๆ เพื่อให้การช่วยเหลือต่อไป มีแนวทางการพิจารณาในการส่งต่อสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา ดังนี้

1. นักเรียนมีพฤติกรรมคงเดิมหรือไม่ดีขึ้น หรือแย่ลง แม้ว่าอาจารย์ที่ปรึกษา จะดำเนินการช่วยเหลือด้วยวิธีการใด ๆ

2. นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือของอาจารย์ที่ปรึกษา เช่น นัดให้มาพบ แล้วไม่มาตามนัดอยู่เสมอ ให้ทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือก็ไม่ยินดีร่วมกิจกรรมใด ๆ เป็นต้น

3. ปัญหาของนักเรียนที่เป็นเรื่องเฉพาะด้าน เช่น เกี่ยวข้องกับความรู้สึก ความซับซ้อน ของสภาพจิตใจที่จำเป็นต้องให้การช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดและได้รับการบำบัดทางจิตวิทยา ควรพิจารณาส่งต่อให้ผู้มีความรู้เฉพาะทางเพื่อดำเนินการให้ความช่วยเหลือต่อไป

มธุริน แผลงจันทิก (2554 : 32) กล่าวว่า การส่งต่อนักเรียนเป็นการป้องกันและแก้ไข ปัญหาของนักเรียนในกรณีที่ปัญหามีความยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วแต่นักเรียน มีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น มี 2 แบบ ครูที่ปรึกษาพิจารณาส่งนักเรียนต่อครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา และผู้ปกครองของนักเรียน กรณีที่ปัญหามีความยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือ แล้ว นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่ดีขึ้น จะส่งต่อให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป

ประนอม แก้วสวัสดิ์ (2556 : 36) กล่าวว่า การส่งต่อเป็นกระบวนการช่วยเหลือนักเรียน ที่พฤติกรรมคงเดิมและไม่ดีขึ้น โดยครูที่ปรึกษาต้องประสานงานกับครูที่จะช่วยเหลือสรุปข้อมูล นักเรียนชี้แจงเหตุผลในการส่งต่อเพื่อให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดี และติดตามผลการช่วยเหลือ ซึ่งการส่งต่อมี 2 แบบ คือส่งต่อภายใน และส่งต่อภายนอกไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป

เกียรติศักดิ์ ช่างเรือน (2559 : 33) กล่าวว่า การส่งต่อเป็นกระบวนการช่วยเหลือนักเรียน กรณีที่มีปัญหายากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่ดีขึ้น ควรส่งต่อ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้รับการส่งเสริมพัฒนาและช่วยเหลืออย่าง เหมาะสมต่อไปโดยการส่งต่อผู้เรียนมี 2 ลักษณะ คือการส่งต่อภายใน และการส่งต่อภายนอก

สรุปได้ว่า การส่งต่อนักเรียนเป็นการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา ประสานงานกับ ครูแนะแนว หรือครูฝ่ายปกครอง ในการส่งต่อสำหรับนักเรียนที่มีปัญหา ยากต่อการช่วยเหลือและ การส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของนักเรียน หรือผู้เชี่ยวชาญกับปัญหาของนักเรียน โดยตรง

การดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 (ออนไลน์, 2560) ระบุไว้ว่า สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นนโยบายที่สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัด จะต้องนำไปดำเนินการให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน อันส่งผลให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึง ครอบคลุมทุกประเด็นปัญหา ส่งเสริมพัฒนาให้เป็นคนดีของชุมชนประเทศชาติ ดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้ปี พ.ศ. 2553 – 2554 เป็นปีแห่งการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างรอบด้านเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ทันเวลา ถูกวิธี เสริมสร้างทักษะชีวิต ให้คำปรึกษาอย่างทั่วถึง ตลอดจนการดูแลช่วยเหลือและสงเคราะห์นักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่ประสบปัญหา หรือครอบครัวที่ด้อยโอกาส โดยมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม ซึ่งเป้าหมายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เสริมสร้างผู้เรียนเต็มศักยภาพ การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

1. ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในระดับสำนักงานเขตพื้นที่ โดยมีผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาเป็นประธานคณะกรรมการและคณะกรรมการดำเนินการประกอบไปด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ทุกโรงเรียน โดยมีรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 เป็นเลขานุการ และ กรรมการดำเนินการ

2. ระดับโรงเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยมีผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นประธานกรรมการ และคณะกรรมการดำเนินการประกอบไปด้วยครู/ครูที่ปรึกษาทุกห้อง และทุกช่วงชั้น โดยมีรองผู้อำนวยการเป็นเลขานุการและกรรมการ

3. ระดับชั้นเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในระดับชั้น โดยมีหัวหน้าระดับหรือหัวหน้าช่วงชั้นเป็นประธานคณะกรรมการดำเนินงาน ประกอบด้วย ครู/ครูที่ปรึกษาทุกห้อง ทุกช่วงชั้น โดยมีครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หรือ ผู้ที่ผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาเห็นว่าเหมาะสมเป็นเลขานุการดำเนินงาน

4. ครู/ครูที่ปรึกษาดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกขั้นตอนและ สรุปรายงานผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายทราบถึงผลสำเร็จของการปฏิบัติงานของตนเองในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกภาคเรียน โดยจัดเป็นรูปเล่มเอกสารที่สมบูรณ์พร้อมที่จะรองรับการประกันคุณภาพการศึกษา

สรุปได้ว่า การดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นการดำเนินงานอย่างมีระบบ และเป็นขั้นตอน โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปรึกษาเป็นผู้ดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วยความรักและเมตตาที่มีต่อศิษย์และภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการ พัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโตงอกงาม และเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมต่อไป รวมทั้ง ความร่วมมือที่ดีระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน โรงเรียน และหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อสนับสนุนให้นักเรียนสามารถปรับตัวและพัฒนาตนเองได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยต่างประเทศ

เซียบส์ (Siebs. 1999 : Abstract) ได้ศึกษา การประเมินผลเกี่ยวกับประสิทธิภาพของ โรงเรียนในการออกแบบ โปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อป้องกันการลาออกของนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาแถบชานเมืองพบว่า นักเรียนสามารถประสบความสำเร็จ โดยมีผลสัมฤทธิ์ สูงขึ้นสามารถเพิ่มระดับเกรดเฉลี่ยเพิ่มความเอาใจใส่ในการเรียนมากขึ้น ได้รับการยอมรับนับถือ มากขึ้นมีการพัฒนาความสนใจมาสู่การเรียนรู้พัฒนาวิสัยทัศน์ในอนาคตของตนเองและที่สำคัญ คือมี โอกาสมากขึ้นในการจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหลังจากที่ได้เข้าร่วม ในโปรแกรม REACH

กู๊ดแมน และคณะ (Goodman and et al. 2003 : 114 - 118) ได้ศึกษา การใช้แบบคัดกรอง นักเรียนเป็นรายบุคคล (SDQ) เพื่อคัดกรองนักเรียนที่มีความผิดปกติทางจิตใจ เยาวชนในชุมชน ที่รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากผู้ปกครอง ครู เพื่อนเยาวชน พบว่า ทุกกลุ่มให้ความเห็นว่า เป็นความผิดปกติทางจิตใจที่เกิดขึ้นเฉพาะบุคคล และเป็นความแปรปรวนทางอารมณ์ของบุคคล โดยมีพฤติกรรมส่วนบุคคล พฤติกรรมอยู่ไม่สุข หรือไม่อยู่นิ่ง พวกซึมเศร้าและพวกที่มีพฤติกรรม ที่ไม่พึงประสงค์อื่นๆ ความกลัวสิ่งของหรือสัตว์เฉพาะบุคคล ถูกทอดทิ้งในวัยเด็ก และพฤติกรรม การกินไม่เหมาะสม ทำให้การคัดกรองเยาวชนที่ผิดปกติทางจิตใจมีความแม่นยำและแก้ไขปัญหา ดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมมากกว่าการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูและเพื่อนเยาวชน เพียงอย่างเดียว

กลาสเชียร์ (Glazier. 2004 : Abstract) ได้ศึกษา การสำรวจทัศนคติของนักวิชาการ การศึกษาสามัญในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาและประสิทธิภาพด้านการยอมรับตนเองของนักเรียนที่จัด อยู่ในกลุ่มเสี่ยง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในขณะทำงานเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ทัศนคติของครูนักวิชาการการศึกษาสามัญในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาและ ประสิทธิภาพ ด้านการยอมรับตนเองของนักเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการ

มีส่วนร่วม ในขณะทำงาน เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง สำหรับการวิจัยได้แก่ ตัวแทนของครู นักวิชาการการศึกษาสามัญในโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตตอนใต้ของ แคลิฟอร์เนีย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างของครูนักวิชาการการศึกษาสามัญ ซึ่งมีทัศนคติ ในด้านบวกต่อกระบวนการบริหารงานของคณะทำงานเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีแนวโน้ม สูงในการมองว่าตนเองมีศักยภาพในการทำงาน และมีความพร้อมที่จะจัดการกับปัญหาที่อาจ เกิดขึ้นกับนักเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงมากกว่า นอกจากนี้ ครูกับนักวิชาการการศึกษาสามัญ ในโรงเรียนประถมศึกษา ส่วนใหญ่ มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน ในกลุ่มเสี่ยงของพวกเขา และมีความ เต็มใจที่จะทำการปรับปรุงสภาพสิ่งแวดล้อมและการจัดการเรียนการสอนเพื่อที่จะช่วยให้นักเรียน เหล่านี้ดีขึ้น สุดท้ายมีข้อเสนอแนะให้ดำเนินการจัดการประเมินผล ตามระดับชั้นเรียนเพื่อนำไป ทำการวางแผนงานด้านการพัฒนาบุคลากร ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการบริหารงานของ คณะทำงานเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน โรงเรียนประถมศึกษา

วอลตัน (Walton. 2007 : Abstract) ได้ศึกษา ประสิทธิภาพของการใช้ระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาระดับคะแนนในแบบทดสอบมาตรฐานของรัฐซึ่งใช้ใน โรงเรียนประจำ อำเภอบว่า โรงเรียนใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีผลการปฏิบัติงานที่ดีกว่า โรงเรียนในกลุ่ม ควบคุมซึ่งตั้งอยู่ในเขต 8 พื้นที่อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ

งานวิจัยในประเทศ

จूरรัตน์ มีพันธ์ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนเอกชนในพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1 พบว่า 1) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียนเอกชนในพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1 โดยรวมและรายด้านมีการดำเนินงานอยู่ ในระดับมาก และ 2) ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน เอกชนในพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1 โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

นริศรา จูรัมย์ (2553 : 74) ได้ศึกษา การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนใน โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง พบว่า 1) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน ในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ 2) การ วิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนใน โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนจังหวัดระยอง จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ไม่ แตกต่างกัน

ประเสริฐ สวนจันทร์ (2553 : 99) ได้ศึกษา การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 พบว่า 1) การดำเนินงานระบบ

ดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ 2) ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำแนกตามตำแหน่งบุคลากรใน โรงเรียน ขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

กิตติศักดิ์ จุลมณฑล (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 พบว่า 1) การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 1 โดยรวมและรายด้านปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และ 2) ครูที่ปรึกษาที่สังกัดขนาดโรงเรียนต่างก็มีการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ปานฤทัย บัวชุม (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การดำเนินการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในเขตอำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม พบว่า 1) การดำเนินการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในเขตอำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ 2) ผลการเปรียบเทียบการดำเนินการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในเขตอำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม จำแนกตามสถานภาพ โดยรวมผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำแนกตามประเภทของโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดลนภา พันธินาถ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในโรงเรียน อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ พบว่า 1) การดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนใน โรงเรียน อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน โรงเรียน อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ จำแนกตามประเภทของโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) การเปรียบเทียบการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มาโนช กุลนาแพง และคณะ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของสถานศึกษา ช่วงชั้น 1 - 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 พบว่า 1) การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ช่วงชั้น 1 - 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 มีระดับปฏิบัติโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ 2) การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ช่วงชั้น 1 - 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ระยอง เขต 2 ที่มีสถานศึกษาขนาดใหญ่และสถานศึกษาขนาดเล็ก มีระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อะหมัด หลีสันมะหมัด (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา อำเภอสิงหนคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 พบว่า 1) การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา อำเภอสิงหนคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 โดยภาพรวมผู้บริหารและครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมาก และรายด้านพบว่า ด้านการปรับปรุงพัฒนาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน รองลงมาด้านการปฏิบัติงาน ตามแผน และด้านการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล และ 2) การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา อำเภอสิงหนคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน พบว่า จำแนกตามตำแหน่ง และขนาดของโรงเรียน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

รัตนา ฤทธิรงค์ (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในเครืออักษรกรู๊ป จังหวัดชลบุรี พบว่า 1) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในเครืออักษรกรู๊ป จังหวัดชลบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ 2) ผลการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในเครืออักษรกรู๊ป จังหวัดชลบุรี จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วาสนา เชื้อบัณฑิต (2556 : 60 - 61) ได้ศึกษา การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนศูนย์เครือข่ายโรงเรียนที่ 12 ชุมพวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 พบว่า 1) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนศูนย์เครือข่ายโรงเรียนที่ 12 ชุมพวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนศูนย์เครือข่ายโรงเรียนที่ 12 ชุมพวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 จำแนกตามตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และ 3) การเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนศูนย์เครือข่ายโรงเรียนที่ 12 ชุมพวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

พรพัฒน์ ภักดิ์โพธิ์ (2558 : 195) ได้ศึกษา การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 พบว่า 1) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 โดยรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และ 2) ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

เกียรติศักดิ์ ช่างเรือน (2559 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา บทบาทการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในจังหวัดสระแก้ว ปราจีนบุรี และฉะเชิงเทรา พบว่า 1) บทบาทการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในจังหวัดสระแก้ว ปราจีนบุรี และฉะเชิงเทรา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบบทบาทการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในจังหวัดสระแก้ว ปราจีนบุรี และฉะเชิงเทรา จำแนกตามสถานภาพ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และ 3) บทบาทการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในจังหวัดสระแก้ว ปราจีนบุรี และฉะเชิงเทรา จำแนกตามที่ตั้งสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษามีกระบวนการดำเนินการ 5 ด้าน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกัน และการแก้ปัญหา นักเรียน และการส่งต่อนักเรียน ซึ่งเป็นการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารและครูต้องให้ความสำคัญและผู้ปกครองต้องมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ ส่งเสริม ป้องกัน แก้ไขปัญหาและพัฒนา นักเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดูแลตัวเองได้โดยมีการวางแผนในการดำเนินงาน มีกระบวนการนิเทศ ติดตามและประเมินผล มีข้อมูลสารสนเทศใช้ในการเป็นข้อมูลในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี